

Instytut Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej Akad. Roln. w Lublinie
Zakład Zoologii i Hydrobiologii

Ryszard KORNIJÓW

Nowe i rzadkie dla Polski gatunki Chironomidae (Diptera)

Новые и редкие для Польши виды Chironomidae (Diptera)

New and Rare Species of Chironomidae (Diptera) in Poland

W toku prowadzonych w latach 1977—1978 badań nad składem gatunkowym i ekologią larw ochotkowatych, zasiedlających litoral jeziora Piaseczno* (3), wśród 55 taksonów stwierdzono 1 gatunek nowy dla fauny Polski — *Paratendipes transcaucasicus* Tshern. i 4 gatunki bardzo rzadko w naszym kraju spotykane: *Parachironomus vitiosus* Goetgh., *Pagastiella orophila* Edw., *Paratrichocladus triquetra* Tshern. i *Guttipelopia guttipennis* (V. d. Wulp). Przynależność systematyczną powyższych gatunków określono na podstawie larw wyrosniętych trzeciego lub czwartego stadium rozwojowego.

Parachironomus vitiosus Goetghebuer, 1921

Złowiono 2 larwy, jedną 15 VI 1977 i jedną 15 VII 1978 r. w północnej części jeziora, na głębokości 0,5 m wśród *Myriophyllum alternifolium*.

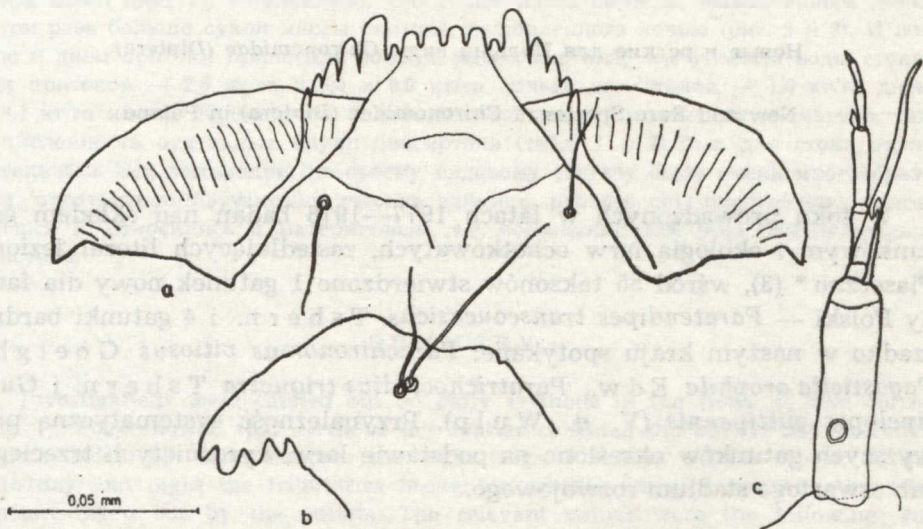
Na fitofilny charakter tej formy wskazują również inni autorzy (8, 9). W Polsce stwierdzony jedynie w jeziorze Warniak na Mazurach przez Wójcika (8). Poza Polską występuje we Francji, RFN, Wielkiej Brytanii, Belgii, Rumunii, Norwegii i ZSRR (2, 9).

* Jezioro Piaseczno (powierzchnia — 85 ha, maksymalna głębokość — 38,8 m) położone jest w południowej części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Pod względem trofii zaliczane jest do zbiorników b-mezotroficznyc (4).

Paratendipes transcausicus (Tshernovskij, 1949)

Złowiono 2 larwy, jedną 22 X 1977 i jedną 16 VI 1978, na tym samym stanowisku, w północno-zachodniej części jeziora, na głębokości ok. 0,3 m w piachu pokrytym cienkim nalotem szarego mułu z domieszką detrytus. Razem z nimi złowiono: *Tanytarsus* ex gr. *lauterborni* Kieff., *Tanytarsus* ex gr. *mancus* (Walk), *Cryptochironomus camptolabis* (Kieff.), *Cryptochironomus* ex gr. *vulneratus* (Zett.), *Cryptochironomus* ex gr. *defectus* (Kieff.), *Stictochironomus psammophilus* Tshern., *Microcricotopus bicolor* (Zett.). Ważniejsze cechy taksonomiczne okazów złowionych w jeziorze Piaseczno przedstawiono na ryc. 1.

Larwy *Paratendipes transcausicus* Tshern. znane były dotychczas tylko ze stawu w okolicach Tbilisi (1).

Ryc. 1. *Paratendipes transcausicus* Tshern.; a — warga dolna, b — żuwaczka, c — czułek

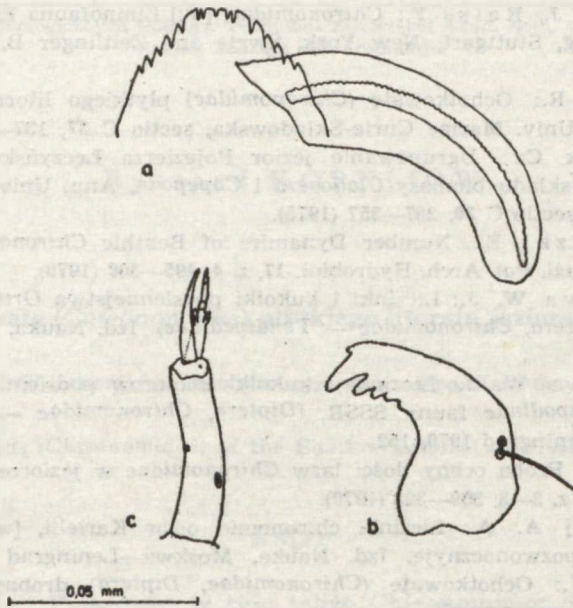
Paratendipes transcausicus Tshern.; a — lower lip, b — mandible, c — antenna

Pagastiella orophila Edwards, 1929

Kilkanaście larw złowiono w maju i październiku 1977 i 1978 r. wyłącznie w północnej części jeziora, na głębokości do 2 m, na dnie pokrytym kilkucentymetrową warstwą słabo rozłożonego sapropelu powstałego głównie ze szczątków *Myriophyllum arternifolium* i *Nitella flexilis*.

Występowanie *Pagastiella orophila* Edw. w jeziorze Piaseczno stwierdzał też Zwolski (10). Według Czernowskiego (1), larwy tego gatunku żyją w słabo rozłożonym mułu sublitoralu eutroficznych i dystroficznych jezior. W Karelii występują one w jeziorach o różnej trofii, najczęściej jednak w mezotroficznych (9) W Polsce jezioro Piaseczno jest jedynym znanym miejscem występowania tego ga-

tunku (10). Ważniejsze cechy taksonomiczne okazów złowionych w jeziorze Piaseczno przedstawiono na ryc. 2. Poza Polską stwierdzony m.in. we Włoszech, Francji, RFN, Holandii, Wielkiej Brytanii, Norwegii, Szwecji i ZSRR (2, 9).

Ryc. 2. *Pagastiella orophila* Edw.; a — warga dolna, b — żuwaczka, c — czułek
Pagastiella orophila Edw.; a — lower lip, b — mandible, c — antenna

Paratrichocladius triquetra (Tshernovskij, 1949)

Jedną larwę złowiono 15 X 1978 we wschodniej części jeziora w mule na głębokości ok. 9 m.

Jest to gatunek pelofilny, występujący w rzekach oraz w litoralu i sublitoralu jezior (6). Niedźwiedzki (5) wykazał go na kamienistym dnie zanieczyszczonych odcinków rzeki Supraśli, która była dotychczas jedynym znanym stanowiskiem jego występowania w Polsce. Poza Polską występuje m.in. w ZSRR (6), w Wielkiej Brytanii i NRD (2).

Guttipeloplia guttipennis (Van der Wulp, 1871)

Jedną larwę złowiono 24 VI 1977 w zatoce, w północno-wschodniej części jeziora, na głębokości 1 m, w słabo rozłożonych szczątkach *Myriophyllum alternifolium*, pokrywających kilkucentymetrową warstwę piaszczyste dno.

Występuje we wszelkiego rodzaju wodach stojących (2, 7). W Polsce larwy tego gatunku stwierdził w r. 1978 Zwolski w rzece Jorze, wypływającej z jeziora Jorzec na Mazurach (materiały nie publikowane). Poza Polską stwierdzony w Wielkiej Brytanii, Francji, RFN i NRD, CSRS, na Węgrzech i w Finlandii (2).

PIŚMIENNICTWO

1. Czernowski A. A.: Opriedielitel liczinok komarow podsiemiejstwa *Tendipedidae*. Izd. AN SSSR, Moskwa—Leningrad 1949, 185.
2. Fittkau E. J., Reiss F.: *Chironomidae*, [w:] *Limnofauna Europaea*. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, New York, Swets and Zeitlinger B. V. Amsterdam 1978, 404—440.
3. Kornijów R.: Ochotkowate (*Chironomidae*) płytkiego litoralu jeziora Piaseczno. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio C* **37**, 137—149 (1982).
4. Kowalczyk Cz.: Ugrupowanie jezior Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego na podstawie składu biomasy *Cladocera* i *Copepoda*. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio C* **30**, 257—357 (1975).
5. Niedźwiedzki E.: Number Dynamics of Benthic *Chironomidae* (*Diptera*) in River Supraśl. *Pol. Arch. Hydrobiol.* **17**, z. 4, 495—508 (1970).
6. Pankratowa W. J.: Liczinki i kukolki podsiemiejstwa *Orthoclaadiinae* fauny SSSR (*Diptera, Chironomidae — Tendipedidae*). Izd. Nauka, Leningrad 1970, 343.
7. Pankratowa W. J.: Liczinki i kukolki komarow podsiemiejstwa *Podonominae* i *Tanypodinae* fauny SSSR. (*Diptera, Chironomidae — Tendipedidae*). Izd. Nauka, Leningrad 1970, 152.
8. Wójcik S.: Próba oceny ilości larw *Chironomidae* w jeziorze Warniak. *Acta Hydrobiol.* **12**, z. 2—3, 309—323 (1970).
9. Zabołockij A. A.: Liczinki chironomid ozior Karielii, [w:] *Fauna ozior Karielii*. Biezpozwonocznyje. Izd. Nauka, Moskwa—Leningrad 1965, 242—277.
10. Zwolski W.: Ochotkowate (*Chironomidae, Diptera*) drobnych zbiorników Lubelszczyzny (maszynopis).

РЕЗЮМЕ

В ходе исследований над распространением и экологией личинок *Chironomidae* в озере Пиасечно (Ленчиньско-влодавское приозерье) обнаружен *Paratendipes transcausicus* Tshern., который до сих пор был найден лишь в пруду в окрестностях Тбилиси (1), *Pagastiella orophila* Edw., в Польше найденный только в исследуемом озере (10), а также следующие, редко встречаемые в нашей стране виды: *Parachironomus vitiosus* Goetgh., *Paratrichocladus triquetra* Tshern., *Guttipelopia guttipennis* (V. d. Wulp).

SUMMARY

Studies on the occurrence and ecology of the larvae of *Chironomidae* in the lake Piaseczno (Łęczna-Włodawa Lake District) revealed the presence of *Paratendipes transcausicus* Tshern., which so far had been known only from a pond near Tbilisi (1), *Pagastiella orophila* Edw., known in Poland only from the lake examined (10), and some species very rarely found in this country, such as *Parachironomus vitiosus* Goetgh., *Paratrichocladus triquetra* Tshern., and *Guttipelopia guttipennis* (V. d. Wulp).